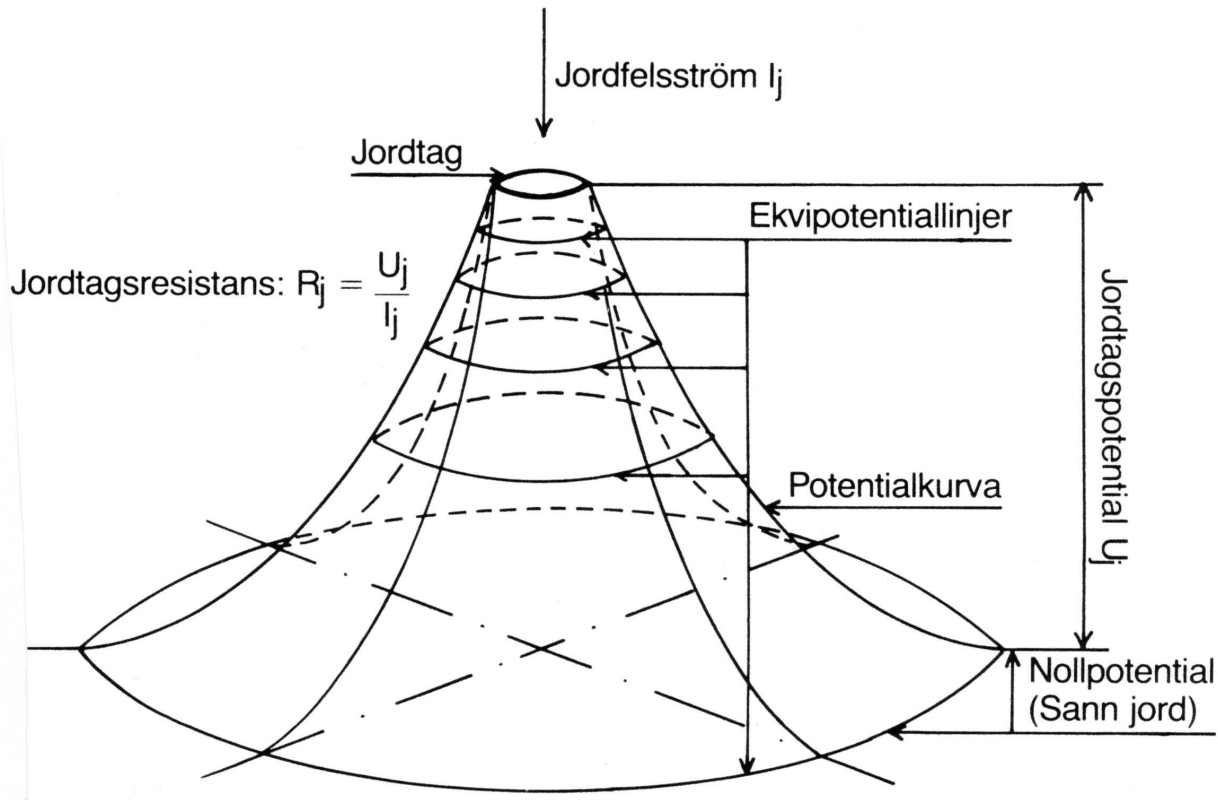
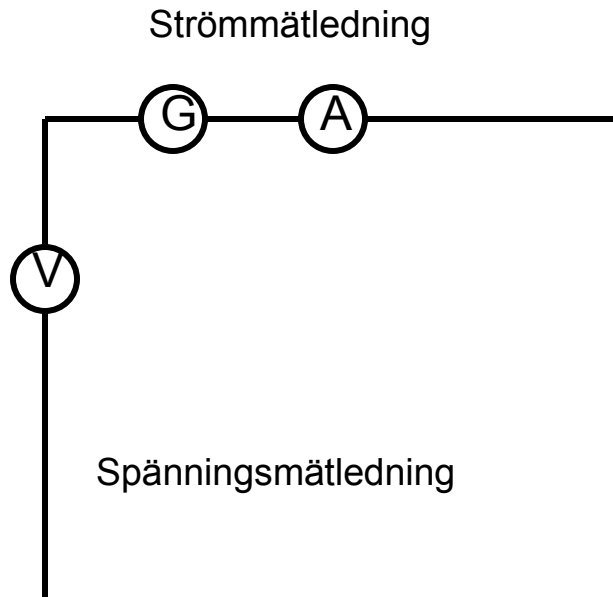

MÄTNING
AV
MARKPOTENTIALER
i närheten av
transformatorstationer och
kraftledning

Mätning av markpotentialer, stationer - Spänningsträtt för jordtag

Mätning av markpotentialer, stationer - Starkströmsmetoden

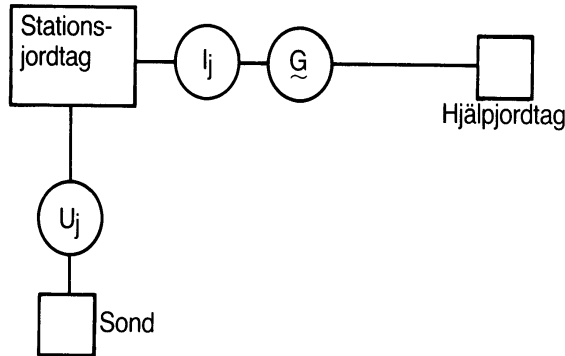

- Strömmätledning, kraftledning > 10 km
- Spänningsmätledning, tele- eller kraftledning > 10 km
- För att minimera induktion mellan spännings- och strömmätledning bör vinkeln mellan ledningarna inte understiga 90°
- Strömgenerator med annan frekvens än 50 Hz, t ex 40 Hz
- Selektiv voltmeter

Mätning av markpotentialer, stationer - Voltampere- och Wattmetermetoden

Voltampereometermetoden

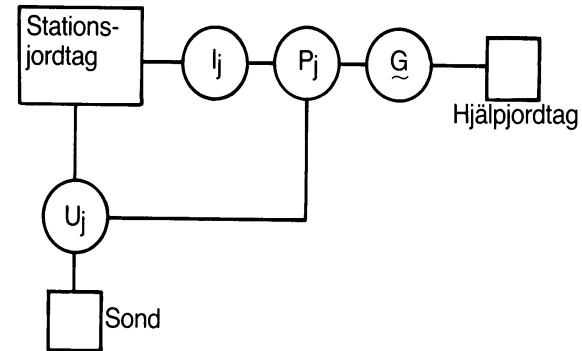
$$R_j = \frac{U_j}{I_j}$$

$$Z_j = \frac{U_j}{I_j}$$

Wattmetermetoden

$$R_j = \frac{P_j}{I_j^2}$$

$$R_j = \frac{P_j}{I_j^2}$$

Mätning av markpotentialer, stationer - Sammanfattning

Jordtagsmotstånd i stationen

- Z_j (Voltamperemetoden)
- R_j (Wattmetermetoden)

Spänningssättning i stationen

- Beröringsspänningar
- Stegspänningar

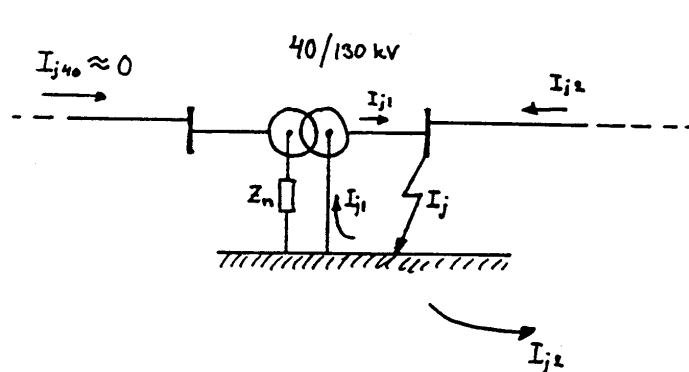
Spänningssättning i stationens närhet

- Lågspänningsnät
- Telenät (Skanova och Trafikverket)

För att bestämma spänningssättningen måste spänningssättande ström vara känd.

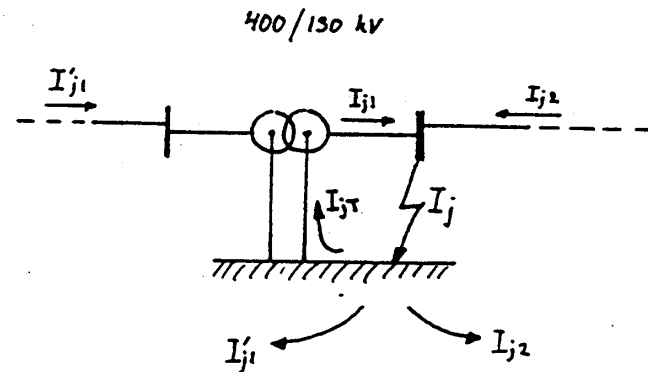
Mätning av markpotentialer, stationer - Spänningssättande ström

Den ström som spänningssätter marken vid ett jordfel i en station är summan av bidragen från de till stationen anslutna ledningarna. Detta gäller oavsett spänningsnivå, dvs. varje bidrag räknas vid sin egen spänningsnivå.

Jordfelströmbidrag i en direktjordad/impedansjordad transformatorstation.

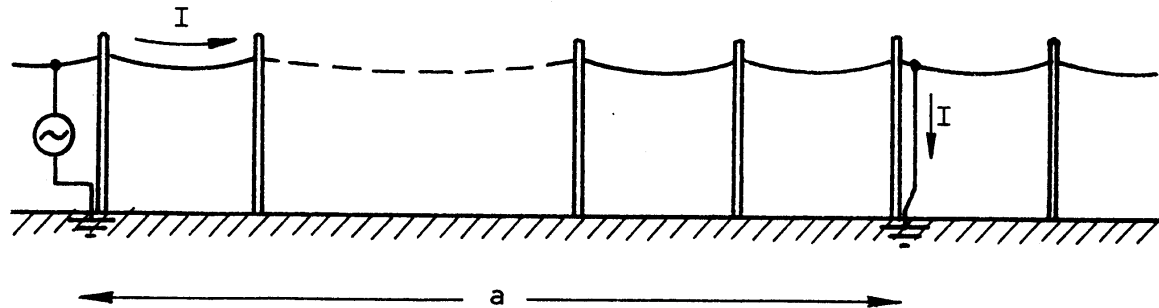
$$I_{sp} = I_{j2}$$

Jordfelströmbidrag i en transformatorstation där båda sidor är direktjordade.

$$I_{sp} = I_j - I_{jT} = I'_{j1} + I_{j2}$$

Mätning av markpotentialer, kraftledningsstolpe - Principen för en mätkrets

I_p = provström

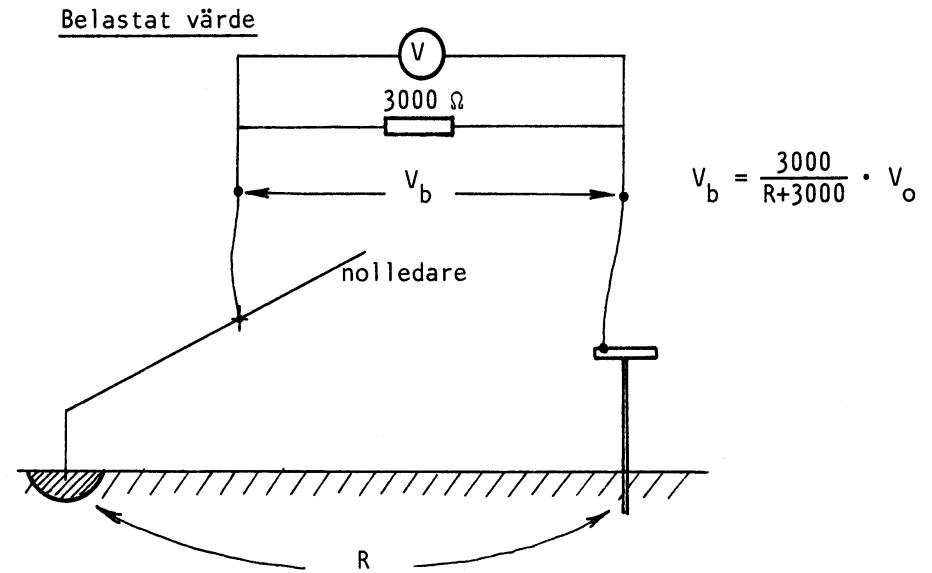
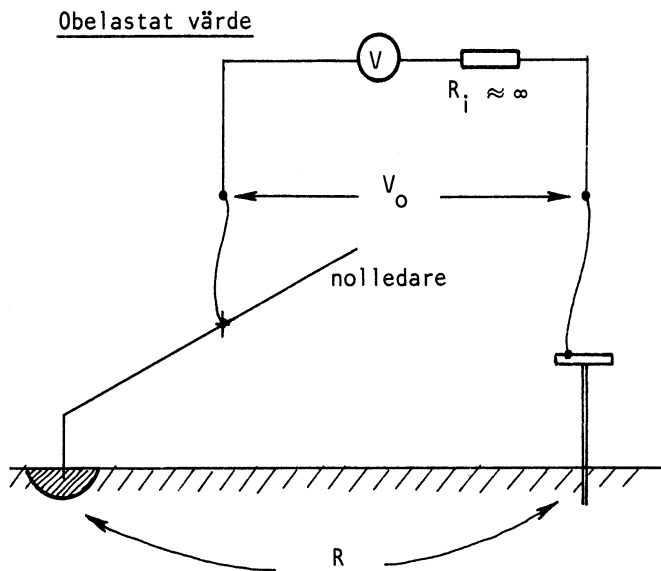
I_f = aktuell felström

U_u = uppmätt spänning

U_v = den vid verkligt jordfel uppträdande spänningen

$$U_v = U_u \times \frac{I_f}{I_p}$$

Mätning av markpotentialer, kraftledningsstolpe - Obelastat och belastat värde

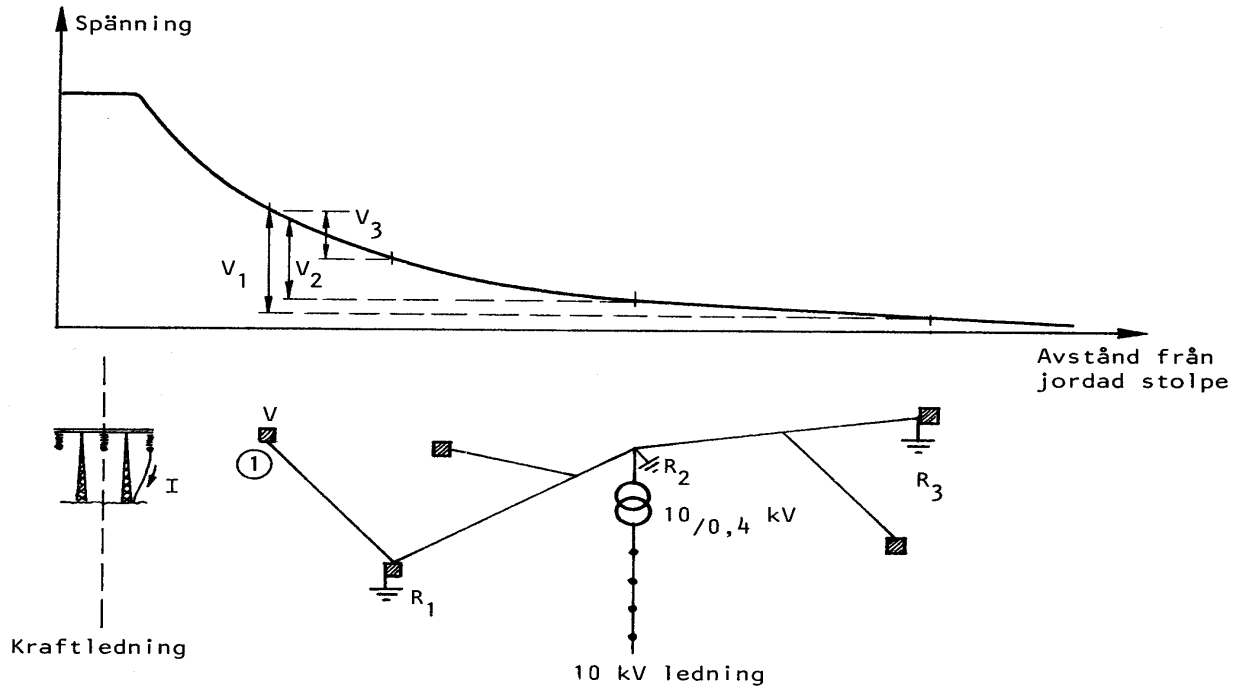

Enligt ELSÄK-FS 2008:1 5 kap, 8 §, Allmänna råd anses markpotentialen vara utjämnad om det belastade värdet inte överstiger 600 V

Mätning av markpotentialer

- Jordtagets betydelse

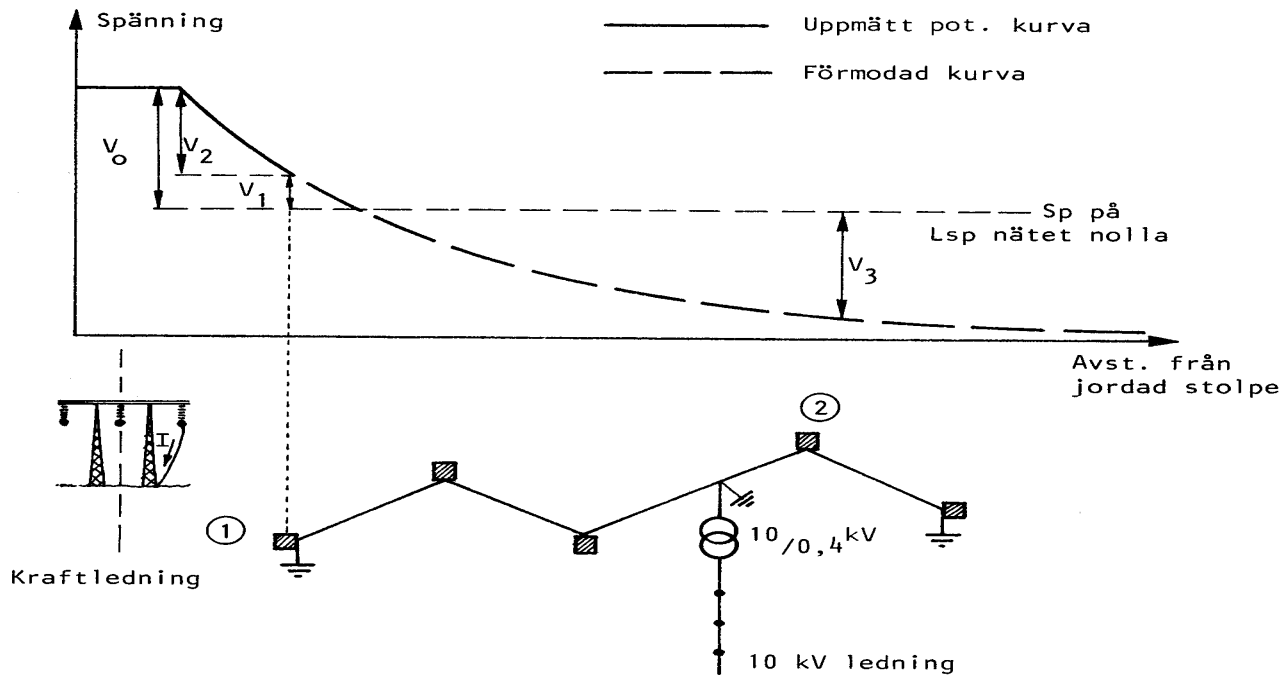

Spänningen V som uppmäts vid hus 1 beror av jordtagets storlek.

	<u>Uppmätt spänning</u>
R_1 och $R_2 \gg R_3$	V_1
R_1 och $R_3 \gg R_2$	V_2
R_2 och $R_3 \gg R_1$	V_3

Mätning av markpotentialer

- Kartläggning av spänningar

V_0 = uppmätt spänningen mellan stolpens jordtag och lågspänningsnätets nolla

V_1 = uppmätt spänning hus 1, lsp nolla-mark

$V_2 = V_0 - V_1$ uppmätt spänning stolpe – mark

V_3 = uppmätt spänning vid hus 2 mellan nolla – mark.

Mätning av markpotentialer - Åtgärder om höga spänningar uppmätts

Störande ledning eller station

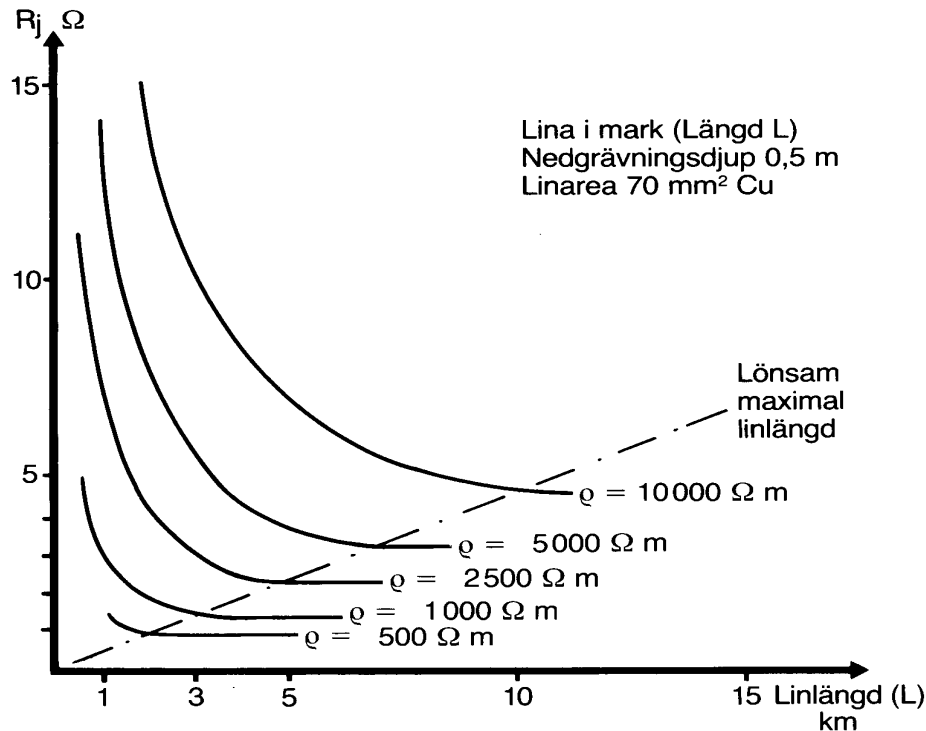
- Minska spänningssättningen genom att förbättra jordtag
- Förhindra jordfel på trästolpledningar genom att
  - Ta bort nedledare, hackspettnät av metall
  - Byta ut stag av metall mot icke ledande

Stört nät

- Åtgärda lsp- och hspnätet
  - Balansera jordtag
  - Isolera delar av nätet (isolertransformator 0,4/0,4 eller 10/0,4 el 20/0,4 nättransformator). OBS! Samjordas inte!

Mätning av markpotentialer

- Åtgärder om höga spänningar uppmätts,
förbättra jordtag

Jordtagsresistans (R_j) för marklina ansluten i en ända, som funktion av linlängd och markresistivitet

Mätning av markpotentialer

- Mätning i och omkring transformatorstationen Naum

Mätningar i OT61 Naum

Provsystem

Generatoren var placerad i OT62 Falköping. Generatorns ena pol jordades i OT62 och den andra anslöts till OL6 S2. Denna ledning ändpunktsjordades i Naum. Som spänningsmätledning användes 40 kV ledningen Naum - Fåglum.

Mätningar

Jordtagsmotståndet, steg- och beröringsspänningar i ställverket mättes. Vidare mättes beröringsspänningar i intilliggande lågspänningsnät.

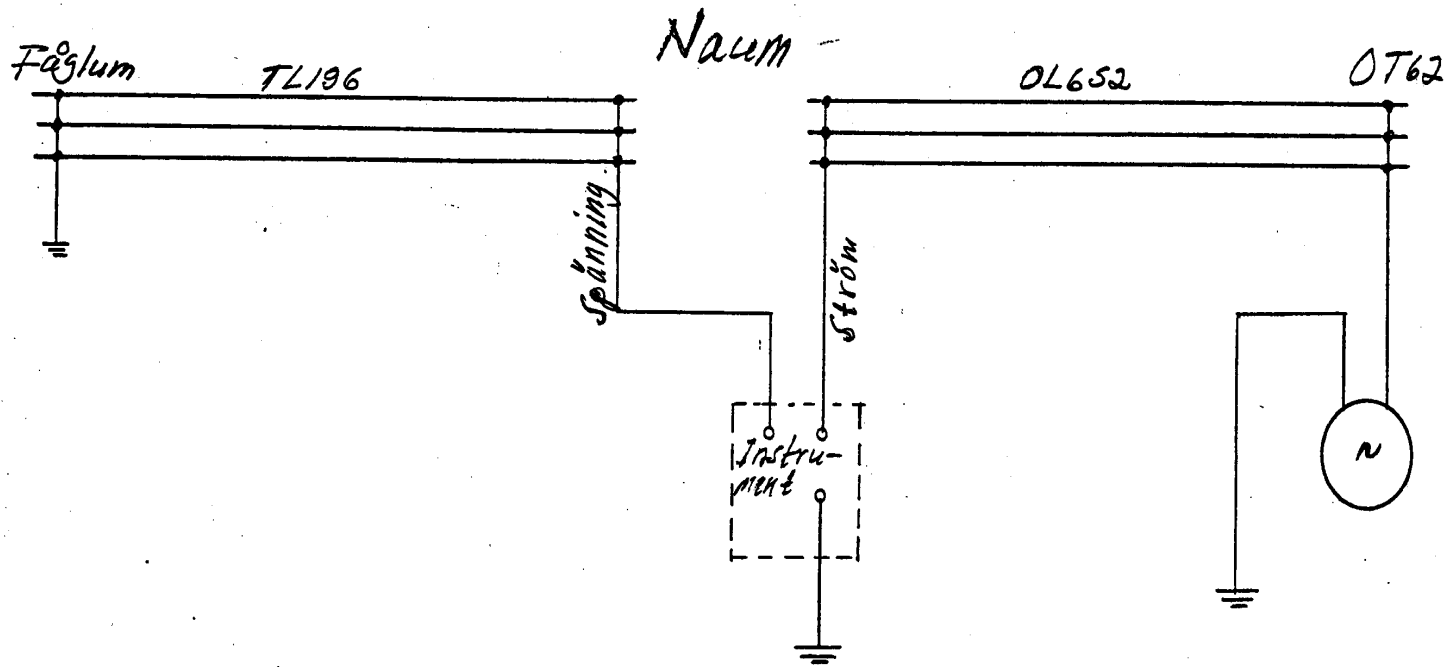
Resultat

Stationsmotståndet uppmättes till 1,1 ohm med både volt-ampere metoden och wattmetermetoden.

Inga höga steg- eller beröringsspänningar uppmättes i ställverket. Beträffande beröringsspänningar i lågspänningsnäten se bilaga 8.

Mätning av markpotentialer

- Mätning i och omkring transformatorstationen Naum

Mätning av markpotentialer

- Mätning i och omkring transformatorstationen Naum

BERÖRINGSSPÄNNINGAR

77-05-26

BILAGA b

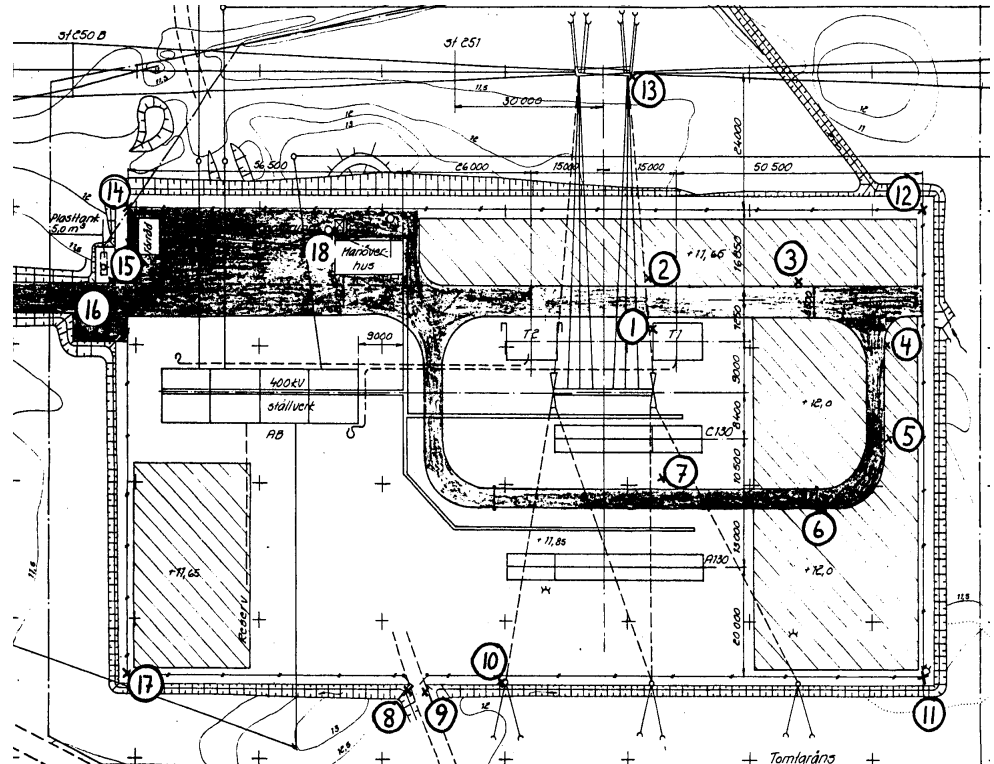
OT 61 NAUM

MAX.FELSTRÖM 2,4 KA STADIUM RR 1995

MÄTSTRÖM 24,0 A FREKVENNS 40 HZ

FÖLJANDE BERÖRINGSSPÄNNINGAR ERHÖLLS. PKT HÄNVISAR TILL SKISS BILAGA...
BELASTAD INNEBÄR SPÄNNING ÖVER 3000 OHMS-MOTSTRÖM.

PKT	SPÄNNING V		BERÄKNAT		BESKRIVNING
	MÄTT VÄRDE ØBEL.	ØBEL.	ØBEL.	BEL.	
1	0,400	0,020	40	2	STEGE
2	1,300	0,460	130	46	BEL STOLPE
3	1,900	0,190	190	19	--
4	1,900	0,950	190	95	--
5	1,300	0,750	130	75	--
6	0,720	0,530	72	53	--
7	0,350	0,042	35	4	MAN.HANDTAG T1-130-F1
8	0,380	0,140	38	14	ÖPPEN GRIND
9	0,470	0,200	47	20	--
10	0,580	0,420	58	42	JORDTAG
11	0,750	0,070	75	7	STAKET
12	0,820	0,065	82	7	--
13	0,150	0,010	15	1	AVSP STOLPE
14	0,250	0,037	25	4	STAKET
15	0,350	0,110	35	11	ÖPPEN GRIND
16	0,310	0,095	31	10	--
17	0,400	0,370	40	37	STAKET
18	0,140	0,010	14	1	MAST

Mätning av markpotentialer

- Mätning i och omkring transformatorstationen Naum

BERÖRINGSSPÄNNINGAR

77-05-25

BILAGA 8

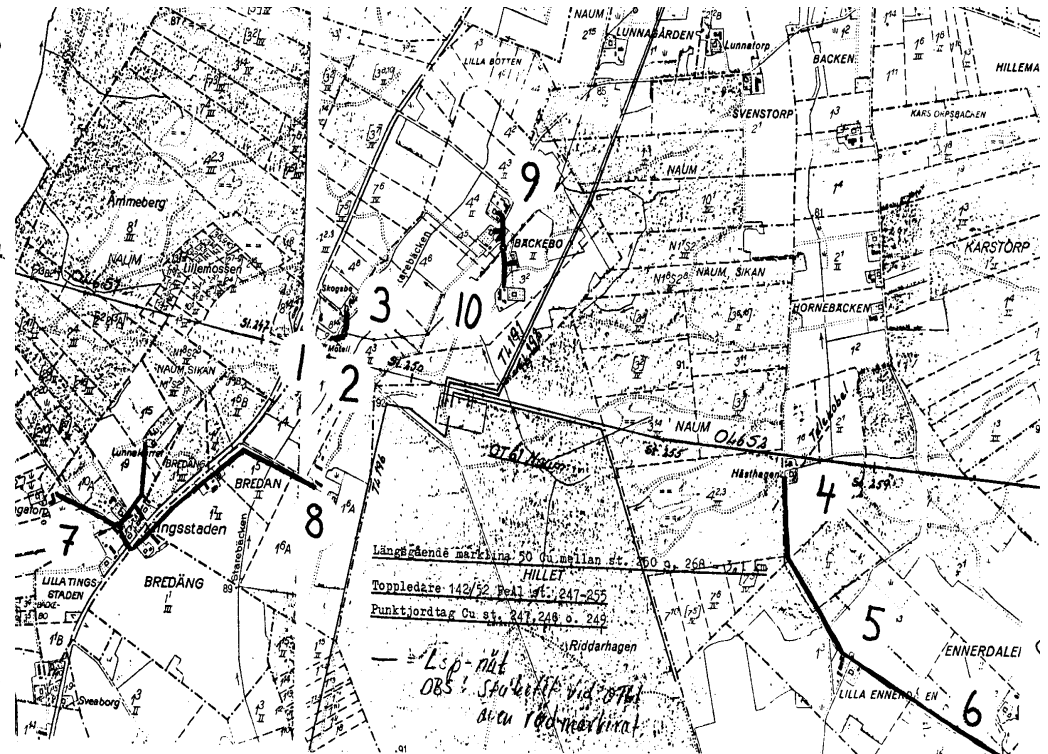
LÄGSPÄNNINGSNÄT OMKRING OT61 NAUM

MAX.FELSTRÖM 2,4 KA STADIUM RR 1995

MÄTSTRÖM 25,0 A FREKVENNS 40 HZ

FÖLJANDE BERÖRINGSSPÄNNINGAR ERHÅLLS. PKT HÄNVISAR TILL SKISS BILAGA...7
BELASTAD INNEDÄR SPÄNNING ÖVER 3000 OHMS-MOTSTÅND.

PKT	SPÄNNING V		BESKRIVNING	
	MÄTT VÄRDE OBEL. BEL.	BERÄKNAT OBEL. BEL.		
1	0,063	0,008	6	1 REL STOLPE
2	0,100	0,075	9	7
3	0,230	0,090	21	8 MÄTARSKÅP
4	8,700	5,700	809	530
5	2,100	1,600	195	149
6	0,280	0,120	26	11
7	1,400	0,300	130	74
8	1,600	0,860	149	80
9	1,300	0,680	121	62
10	2,600	1,200	242	112

Mätning av markpotentialer

- Mätning i och omkring transformatorstationen Naum

Lågspänningsnät vid Ennerdalen

Ägare: Vara Elverk

Vid jordfel i OT61 Naum uppkommer höga berörings-
spänningar hos abonnenten vid pkt 4, Hästhagen.

Åtgärder:

En isolertransformator uppsattes vid pkt 4, Hästhagen,
för att mata denna abonnent. Sekundärsidans jordtag
anordnas i omedelbar närhet av abonnenten. Ev. jord-
tag mellan isolertransformatorn och pkt 5, Lilla
Ennerdalen, kopplas bort.